

Evaluatie Huishoudelijke Ondersteuning 2022-2023

Inleiding

Per 1 juli 2022 is gestart met een algemene voorziening voor huishoudelijke ondersteuning (HO-AV). Hiermee wordt uitvoering gegeven aan een van de doelen van het beleidsplan sociaal domein 2020-2025 “Een sterke sociale basis in Overbetuwe”, die door de raad is vastgesteld op 10 november 2020¹. Daarin is het voornemen geuit Wmo-maatwerkvoorzieningen om te buigen tot algemene voorzieningen. Om dit mogelijk te maken was een tekstuele wijziging nodig in de bestaande Wmo-verordening (3^e wijzigingsverordening Wmo). De raad heeft op 24 mei 2022 de gewijzigde verordening vastgesteld². De adviezen van de Adviesraad Sociaal Domein zijn hierin meegenomen³. Tussentijds is de raad geïnformeerd over de voortgang⁴ en het personeelstekort in de zorg⁵.

Deze evaluatie doen wij om te kijken of deze wijziging bijdraagt aan de gestelde doelen en of er zich geen ongewenste neveneffecten voordoen.

Achtergrond

Kenmerkend voor een algemene voorziening is dat deze in eerste instantie indicatievrij (dus zonder tussenkomst van de Wmo-consulent) en onder voorwaarden kan worden aangeboden. De toegang wordt verzorgd door de zorgaanbieder. Inwoners, die door beperkingen, niet in staat zijn hun huis schoon en leefbaar te houden, nemen contact op met de zorgaanbieder. Beschikt de inwoner over voldoende eigen regie (is in staat de hulp aan te sturen), is voor het schoonmaken niet meer dan 180 minuten nodig en behoort degene tot de doelgroep (zie voorwaarden) dan gaat de zorgaanbieder aan de slag. Beschikt de inwoner over onvoldoende eigen regie en is er meer dan 180 minuten nodig dan wordt degene doorverwezen naar de gemeente. De Wmo consulent plant een keukentafelgesprek in. Op basis van dit gesprek kan een maatwerkvoorziening worden ingezet. De algemene voorziening is voorliggend op de maatwerkvoorziening.

Voorwaarden voor een algemene voorziening HO

Om überhaupt in aanmerking te komen voor huishoudelijke ondersteuning geldt in ieder geval dat, naast het hebben van beperkingen, degene geen beroep kan doen op naasten van 18 jaar en ouder die tot de huiselijke kring behoren en geen indicatie heeft voor de Wet langdurige zorg (Wlz).

Om voor een algemene voorziening in aanmerking te komen gelden aanvullend de volgende voorwaarden:

- a. een inwoner van 75 jaar en ouder met beperkingen ontvangt de ondersteuning zolang dit nodig en/of voldoende is.
- b. een inwoner van 18- 74 jaar met langdurige (> 6 weken) fysieke beperkingen en/of beperkingen in de sociale redzaamheid ontvangt de ondersteuning zolang dit nodig en/of voldoende is.
- c. een overbelaste mantelzorger ontvangt eenmalig maximaal 6 maanden ondersteuning.
- d. een inwoner die revalideert of transferzorg nodig heeft na een ziekenhuisopname ontvangt maximaal 3 maanden ondersteuning.

¹ Agenda OverBetuwe - Gemeenteraadsvergadering dinsdag 10 november 2020 21:00 - 22:30 - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

² Document OverBetuwe - 22-06-21.04 besluitenlijst raad 24 mei 2022.docx - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

³ [Document OverBetuwe - 22-05-24.22 Raadsvoorstel 3e Wijzigingsverordening Wmo Overbetuwe 2018 - iBabs RIS \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

⁴ [Document OverBetuwe - S-628 beantwoording schriftelijke vragen BOB algemene voorziening huishoudelijke hulp.pdf - iBabs RIS \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

⁵ [Document OverBetuwe - 22-10-18 A1 Informatiememo; personeelskrapte huishoudelijke ondersteuning.pdf - iBabs RIS \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

Met de invoering van de algemene voorziening beogen we de volgende doelen⁶:

1. Laagdrempelige toegang en minder lange wachttijden.
2. Vermindering van administratieve lasten, geen dubbele verslaglegging of keukentafelgesprekken door Wmo-consulenten.
3. Druk op de uitvoering wordt verminderd. De vrees bestaat dat steeds meer inwoners als gevolg van toenemende vergrijzing en de aanzuigende werking van het abonnementstarief voor ondersteuning bij de gemeente aankloppen.
4. Minder onrust en onzekerheid over de indicatie bij inwoners. Men weet meteen waar men aan toe is.

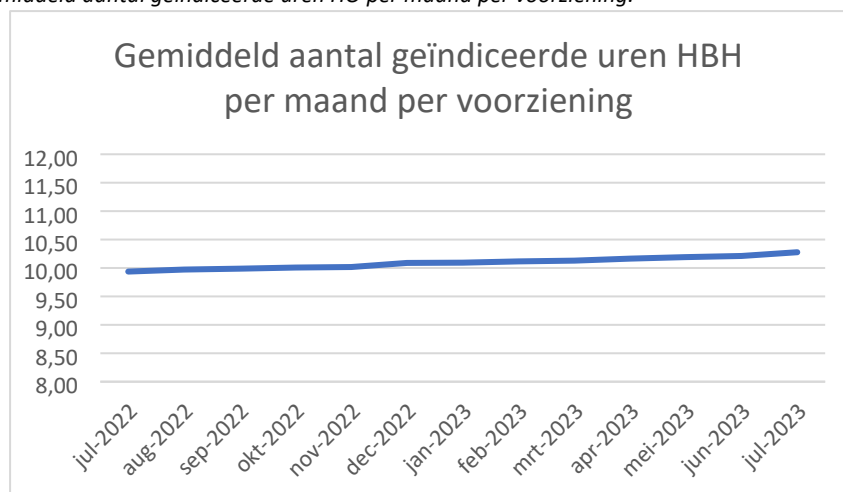
De evaluatie: cijfers.

Aan de hand van onderstaande overzichten laten we zien wat het effect is van de invoering van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning, met de vraag: is er sprake van een toename van het aantal gebruikers en heeft dit geleid tot hogere uitgaven?

1. Ontwikkeling aantallen geïndiceerde minuten per cliënt 2022-2023

Nu de toegang tot huishoudelijke ondersteuning door de zorgaanbieders wordt verzorgd, is de vraag of dit ook heeft geleid tot een hogere indicatie.

Fig. 1 Gemiddeld aantal geïndiceerde uren HO per maand per voorziening.

Juli 2022: gemiddeld aantal geïndiceerde uren: 9,94 uur/ maand.

Juli 2023: gemiddeld aantal geïndiceerde uren: 10,28 uur/ maand.

Figuur 1 laat het gemiddeld aantal geïndiceerde uren HBH per maand zien voor alle voorzieningen huishoudelijke ondersteuning.

Per 1 juli 2022 (start van de algemene voorziening) lag het gemiddelde aantal geïndiceerde uren per maand/ cliënt op 9,94 uur (= 2 uur en 18 min per week).

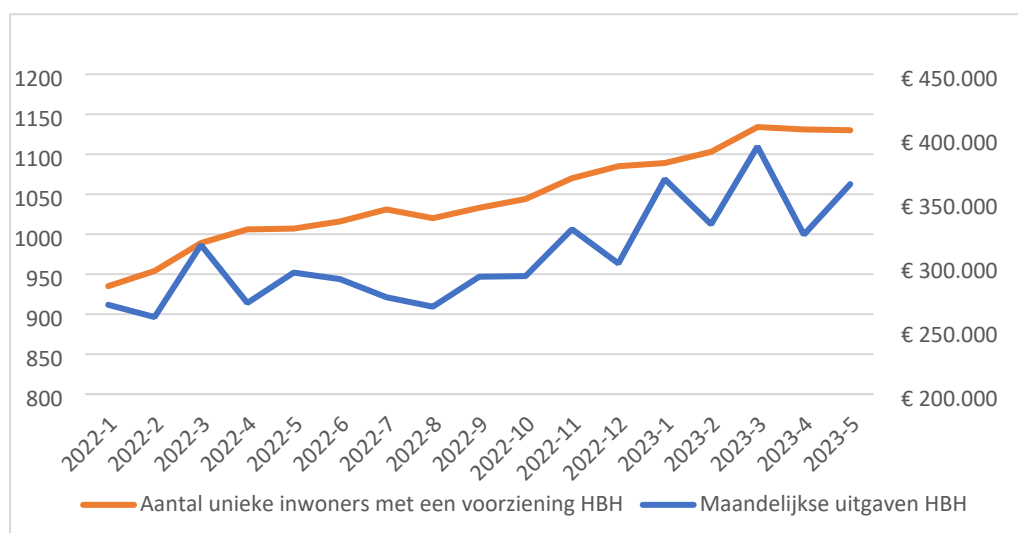
Per juli 2023 lag dit op 10,28 uur/ maand/ cliënt (= 2 uur en 23 minuten/ week). Dit is op jaarbasis een stijging van 20,4 minuten/ maand (= 4,74 minuten per week). Dus per juli 2023 is de gemiddelde voorziening voor huishoudelijke ondersteuning ongeveer 5 minuten per week hoger geïndiceerd dan een jaar eerder.

⁶ Zie ook het beleidsplan sociaal domein 2020-2025. [Agenda OverBetuwe - Gemeenteraadsvergadering dinsdag 10 november 2020 21:00 - 22:30 - iBabs RIS \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

We zien weliswaar een stijging van het aantal minuten, maar deze is dusdanig klein, dat we niet kunnen spreken van een toename, die je zou mogen verwachten nu de zorgaanbieder de toegang verzorgt. Dus van de vrijheid van de zorgaanbieder om zelf meer minuten te indiceren lijkt (vooralsnog) geen sprake.

2. Maandelijkse uitgaven in relatie tot het aantal unieke cliënten huishoudelijke ondersteuning.

Fig. 2-Maandelijkse uitgaven HO in relatie tot het aantal unieke inwoners dat maandelijks gebruik maakt van HBH.

In bovenstaand figuur zijn de maandelijkse uitgaven voor huishoudelijke ondersteuning in hetzelfde figuur geplot als het aantal unieke cliënten met een actieve voorziening voor huishoudelijke ondersteuning vanaf januari 2022.

Duidelijk is te zien dat beide lijnen grofweg dezelfde trend volgen. Dat bevestigt de gedachte dat de stijging die we zien in de maandelijkse uitgaven vooral beïnvloed wordt door de toename in de aantallen, en niet door een toename als gevolg van meer geïndiceerde uren. Dat sluit aan bij het beeld, dat we al hadden; het gemiddeld aantal geïndiceerde uren HBH per maand per voorziening neemt toe, maar is minimaal.

Wat daarnaast opvalt is de stijging van de maandelijkse uitgaven van december 2022 naar januari 2023. Deze is toe te schrijven aan de jaarlijkse indexatie van de tarieven.

3. Toename huishoudelijke ondersteuning in relatie tot de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning

Is de toename van huishoudelijke ondersteuning toe te schrijven aan de omvorming naar een algemene voorziening? We laten dit zien door de periode voorafgaand aan de invoering van de algemene voorziening (januari- juli 2022) te vergelijken met de periode dat gebruik wordt gemaakt van de algemene voorziening (juli 2022 – juli 2023).

In onderstaand figuur zien we dat de trend voorafgaand aan de omzetting naar de algemene voorziening (jan 2022 t/m jun 2022) ongeveer gelijk is aan de trend na de omzetting naar de algemene voorziening (per juli 2022).

Als er sprake zou zijn van een aanzuigende werking, dan zou dit zich vertalen in een substantiële toename van het aantal gebruikers van huishoudelijke ondersteuning vanaf juli 2022. Daarvan lijkt geen sprake. We kunnen dan ook stellen dat de invoering van de algemene voorziening

huishoudelijke ondersteuning per juli 2022 geen significant hogere toename van het aantal cliënten huishoudelijke ondersteuning tot gevolg heeft gehad.

Wat we daarnaast zien is dat het aantal inwoners dat gebruikt maakt van huishoudelijke ondersteuning vanaf maart 2023 lijkt te stabiliseren. De reden is dat door de arbeidsmarktkrapte, het aanbod aan hulpen al langere tijd vrijwel gelijk is gebleven. Met het huidige aanbod kan niet meer hulp worden geboden.

We kunnen hieruit concluderen dat de vraag naar huishoudelijke ondersteuning weliswaar toeneemt, maar dat hier niet kan worden aangetoond dat deze toename een gevolg is van de invoering van de algemene voorziening. Het is meer aannemelijk de toenemende vraag toe te schrijven aan de vergrijzing en het feit dat men langer thuis blijft wonen.

Fig. 3 Aantal unieke personen dat gebruik maakt van HO periode juli 2022- juli 2023

Krappe arbeidsmarkt

Al langere tijd is er sprake van een krappe arbeidsmarkt. Zorgaanbieders kunnen moeilijk aan personeel komen. Bovendien zien we dat hulpen niet lang blijven en door betere arbeidsvoorwaarden elders uitstromen naar andere sectoren.

We zien daardoor oplopende wachttijden bij zorgaanbieders. Deze bedragen gemiddeld 2-3 maanden. Dit kan per zorgaanbieder verschillen. Zorgaanbieders besteden veel tijd aan werving van personeel, maar de doorlooptijd is dermate groot dat de tekorten niet op tijd kunnen worden aangevuld.

Maatregelen die zorgaanbieders al treffen, naast intensieve werving, werken op zaterdagochtend en inzet van studenten, is dat ze tijdelijk minder uren inzetten of dat men de uren anders verdeelt. De zorgaanbieder beoordeelt of dit verantwoord is. Dit zal niet voor iedere inwoner op gaan. Voorop staat dat de meest urgente cases zo snel mogelijk worden bediend. Inwoners worden vooraf geïnformeerd.

Conclusie

Met deze evaluatie willen we antwoord geven op de vraag of de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning bijdraagt aan de gestelde doelen en of zich ongewenste neveneffecten hebben voorgedaan.

We kunnen het volgende concluderen:

Er is geen duidelijk verband tussen de toename van het gebruik van huishoudelijke ondersteuning en de invoering per 1 juli 2022 van de algemene voorziening. De toename hangt meer samen met een toenemende vergrijzing en het feit dat mensen langer thuis wonen. Bovendien heeft de invoering van het abonnementstarief in 2019 een aanzuigende werking gehad⁷.

De algemene voorziening heeft ook tot doel een laagdrempelige toegang te bieden en inwoners minder lang op hun ondersteuning hoeven te wachten. Op deze manier hoopten we dat inwoners eerder weten waar ze aan toe zijn. Dit is niet gelukt. Het tekort aan hulpen heeft geleid tot langere wachttijden. Dit is een landelijk probleem en doet zich voor in meerdere sectoren. Een oplossing is nog niet voorhanden.

De toegang voor aanvragen huishoudelijke ondersteuning wordt door de zorgaanbieder uitgevoerd. Dit verlicht deels de administratieve druk voor de uitvoering. Daar staat tegenover dat Wmo-breed het aantal (complexe) aanvragen meer tijd vraagt. De Wmo consultants hebben nu meer ruimte om deze aanvragen te behandelen.

4. Maatregelen

Binnen de Inkoopregio Centraal Gelderland zijn gemeenten met zorgaanbieders in gesprek over de vraag hoe we de wachtlijsten terug kunnen dringen.

Een van de voorstellen die het afgelopen jaar nader is uitgewerkt, is de wens wekelijks inzicht te bieden in de beschikbaarheid van hulpen per zorgaanbieder per gemeente. Door het Inkoopbureau Centraal Gelderland is een digitale tool ontwikkeld, waarop zorgaanbieders hun beschikbaarheid kenbaar kunnen maken. Deze tool gaat per 1-1-2024 'live'. Op deze manier kan de vraag beter gestuurd worden en leidt dit tot meer duidelijkheid bij inwoners over wat ze kunnen verwachten.

Nader wordt onderzocht of met de inzet van een ergo- of fysiotherapeut de aanvrager voor huishoudelijke ondersteuning fysiek sterker en mentaal weerbaarder kan worden gemaakt. We noemen dit herstelgerichte zorg voor mensen die thuis wonen. Dit wordt ook wel reablement genoemd. Het programma heeft tot doel inwoners zo veel mogelijk weer zelfstandig de diverse handelingen te laten uitvoeren in plaats van dat zorgmedewerkers de zorg overnemen. Binnen de 1^e lijnszorg worden al de nodige resultaten behaald. We willen nader verkennen of en onder welke voorwaarden een dergelijk traject inwoners kan helpen hun huishouden weer (deels) zelf te voeren. Dit kan een bijdrage leveren het beroep op huishoudelijke ondersteuning te verminderen.

⁷ [Sterke stijging gesubsidieerde hulp in huishouden, vooral bij hoge inkomens \(nos.nl\)](https://nos.nl)